

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ
ҲУҚУҚ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган

Ассалом Ҳаврӯз!

2012 йил – Мустаҳкам оила йили

СОҒЛОМ ОИЛА СОҒЛОМ ЖАМИЯТ ДЕМАКДИР

Мамлакатимиз Президенти жорий йилнинг 27 февралда «Мустаҳкам оила йили» Давлат дастурини тасдиқлади (ПҚ-1717-сон қарор).

Қонунчилик ва меъёрий-ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш доирасида Оила кодексига оила институтини ривожлантириш ва такомиллаштиришга йўналтирилган ўзгартиришлар киритиш режалаштириляпти. Хусусан, қуйидагилар назарда тутилади:

аёллар учун никоҳланиш ёшини 18 ёшга ошириб, никоҳланиш ёшини кўпи билан 1 ёшга пасайтириш мумкин бўлган фавқулдда ҳолларни аниқлаштириш;

болаларни фарзандликка олиш механизмини такомиллаштириш;

жорий этиладиган тартибга мувофиқ суд болалар тарбия муассасасига жойлаштирилган боланинг ота-онасидан ундирган алиментлар мазкур бола номига очилган банк ҳисобрақамида тўплаб борилади ва унга балоғат ёшига етгандан кейин тўланади.

Шунингдек «Мустаҳкам оила йили» Давлат дастурининг тадбирлар режасига «Оилавий тадбиркорлик тўғрисида»ги Қонунни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш ҳамда «Васийлик ва ҳомийлик тўғрисида»ги қонун ло-йиҳасини тайёрлаш кирди.

Ёш оилаларга кенг миқёсли моддий ва маънавий мадад кўрсатиш, шу жумладан ободонлаштирилган турар жой, зарур имтиёзлар ва преференциялар бериш учун қуйидаги чоралар кўрилади:

республика шаҳарларида ёш оилаларга Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкасидан кўп бўлмаган фозиз ставкасида 15 йилгача бўлган муддатга ипотека кредитларини берган ҳолда 2012–2013 йилларда уларга реализация қилиш учун 100 турар жой қурилишини назарда тутадиган «Турар жой – ёш оилаларга» дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

«Ёш оилаларга истеъмол кредитлари» дастурини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, бундай кредитлар мамлакатимизда ишлаб чиқарилган, узоқ муддат фойдаланиладиган товарлар, шу жумладан, мебель, мураккаб маиший техника кабиларни харид қилиш учун имтиёзли фозиз ставкасида 3 йилгача бўлган муддатга ЭКИХнинг 200 бараваригача ҳажмда берилади.

Бундан ташқари, 1 апрелдан бошлаб:



2-бетда

Қонунчиликдаги янгиликлар

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАМИЗ



Тақдим этилаётган ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан www.norma.uz сайтида танишиб чиқишингиз мумкин.

КРЕДИТ АХБОРОТИ АЛМАШИНУВИ ҚОИДАЛАРИ ТАСДИҚЛАНДИ

Марказий банк бошқарувининг қарори (АВ томонидан 2.03.2012 йилда 2330-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Кредит бюрolari ва кредит бюрolarига кредит ахборотини тақдим этувчи органлар ва ташкилотлар ўртасида кредит ахбороти алмашинуви тартиби тўғрисида низом тасдиқланди.

Кредит ахборотини олиш учун кредит бюрolari тегишли ташкилотларга ёзма ёки электрон шаклда кредит ахбороти алмашинуви тўғрисидаги шартнома доирасида сўров юборади. Унда олинadиган кредит ахборотининг таркиби кўрсатилиши лозим. Тегишли ташкилотлар кредит ахборотини қоида тариқасида электрон шаклда тақдим этади. Унинг қоғозда тақдим этилиши кредит ахбороти алмашинуви тўғрисидаги шартномада белгиланади. Олинган кредит ахборотига зарар етганда ёки улар йўқолганда кредит бюрolari тегишли ташкилотларга қўшимча сўров юборишлари керак.

Тақдим этилган кредит ахборотининг тўғри эканлигига кредит бюрolarидан шубҳа туғилса, улар тегишли ташкилотларга бу ҳақида сўров юборишлари лозим. Шубҳа ўз тасдиғини топган тақдирда тегишли ташкилотлар кредит ахборотини 3 иш куни мобайнида тузатиб, бу ҳақда кредит бюрolarини ҳабардор қиладилар.

2012 йил 12 мартдан кучга кирди.

Марказий банк бошқарувининг қарори (АВ томонидан 2.03.2012 йилда 2331-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Кредит бюрolari, кредит ахборотидан фойдаланувчилар ва кредит ахборотини етказиб берувчилар ўртасида кредит ахбороти алмашинуви ҳамда кредит ҳисоботларини тақдим этиш тартиби тўғрисида низом тасдиқланди.

Хужжатга мувофиқ, кредит бюрolari кредит ахбороти алмашинуви учун ўзларида махсус электрон почта манзиллини очадилар. Улар томонидан кредит ҳисоботи шартномага мувофиқ кредит ахборотидан фойдаланувчиларга – кредит ахбороти субъектининг розилиғи билан; кредит ахборотидан фойдаланувчи бўлган кредит ташкилотларига – кредит буюртмасига асосан; кредит ахбороти субъектига эса – унинг сўровига асосан ёзма ёки электрон шаклда тақдим этилади. Шу билан бирга, кредит бюрolari томонидан кредит ахбороти субъектига бошқа кредит ахбороти субъектларининг кредит ҳисоботининг берилиши тақиқланади.

Қарз олувчи ўзининг тарихидаги ахборотни нотўғри деб ҳисобласа, у бюрога эътирозлари баён қилинган ариза билан мурожаат қилишга ҳақли. Мазкур ҳолда кредит бюрolari эътироз билдирилган кундан бошлаб 30 календарь кун мобайнида кредит ахборотини етказиб берувчиларга ва Кредит ахборотининг давлат реестрига қўшимча сўровлар юбориш йўли билан кредит ахбороти субъектининг кредит тарихига аниқлик киритиши шарт. Киритилган ўзгартириш ҳақидаги маълумот ва унинг санаси кредит ахбороти субъектининг кредит тарихида қайд этилади.

Кредит бюрolari томонидан тақдим этилган кредит ташкилотининг бўлғуси қарз олувчиси тўғрисидаги кредит ҳисоботи кредит берилиши ёки рад этилиши учун асос бўлиб хизмат қилмайди.

2012 йил 12 мартдан кучга кирди.

Марказий банк бошқарувининг қарори (АВ томонидан 2.03.2012 йилда 2332-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Кредит ташкилотлари томонидан Кредит ахборотининг давлат реестрига ва кредит бюрolarига кредит ахборотини тақдим этиш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланди.

Низомга мувофиқ, кредит ташкилотлари Марказий банкнинг Кредит ахбороти миллий институти (бундан буён – КАМИ) томонидан юритиладиган Кредит ахборотининг давлат реестрига (бундан буён – Давлат реестри) ва кредит бюрolarига кредит буюртмалари ҳақидаги маълумотларни ҳамда кредит ахборотини қайд этилганидан кейинги иш кунидан кечиктирмасдан тақдим этишлари шарт. Кредит ахборотини тайёрлаш ва кредит бюрolarига ҳамда Давлат реестрига тақдим этиш кредит ташкилоти раҳбарининг буйруғи билан тайинланadиган масъул ходим томонидан амалга оширилади. Масъул ходим тўғрисидаги маълумотлар у тайинланган кундан сўнг 3 иш кунидан кечиктирилмасдан КАМИга ва кредит бюрolarига юборилиши шарт.

Кредит ташкилоти томонидан Давлат реестри ва кредит бюрolarига юборилган ҳар бир кредит буюртмасига хос рақам берилади. Мазкур хос рақам кредит ташкилотининг коди, кредит буюртмаси келиб тушган сана ва СТИРдан иборат бўлади. Кредит буюртмасининг хос рақами кредит ахбороти маълумотлар базасидан ўчирилгунга қадар ўзгартирилмайди. Кредит ташкилоти кредит берилиши тўғрисида қарор қабул қилган тақдирда эса, кредит буюртмасининг хос рақами кредит битимига ҳам автоматик тарзда хос рақам бўлиб саналади.

Кредит бюрolari ўзларидаги мавжуд кредит ахбороти асосида кредит ташкилотининг ҳар бир қарздори бўйича унинг охириги 5 йил мобайнидаги статистик, таҳлилий, молиявий-иқтисодий, ижобий ва салбий характердаги кредит ахборотини ўз ичига олувчи кредит тарихлари бўйича кредит ахбороти маълумотлар базасини ишлаб чиқади.

2-бетда

СОҒЛОМ ОИЛА СОҒЛОМ ЖАМИЯТ ДЕМАКДИР

1-бетда ёш оилалар аъзоларининг солиқ солинадиган даромадларини мамлакатимизда ишлаб чиқарилган, узоқ муддат фойдаланиладиган ашёларни (совуткичлар, телевизорлар, мебель ва ҳоказо) харид қилишга олинган истеъмол кредитларини сўндиришга йўналтириладиган маблағлар суммасига жисмоний шахслардан олиннадиган даромад солигидан озод қилиш;

ёш оилалар аъзолари учун 3 йилдан кўп бўлмаган муддатга мол-мулк ва ер солиқлари ставкаларини икки баравар камайтириш;

Меҳрибонлик уйининг 30 ёшгача бўлган, биринчи марта никоҳланаётган битирувчиларига мамлакатимизда ишлаб чиқарилган ётоқ мебелни тўпламларини совға тарзида бериш бўйича чораларни амалга ошириш режалаштирилган.

Оила, биринчи навбатда эҳтиёжманд оилаларнинг муаммоларини ҳал этишда давлат ва жамият гамхўрлигини янада кучайтириш, уларга моддий ёрдам кўрсатиш ва фарзандларни тарбиялашда ижтимоий қўллаб-қувватлаш, муносиб ижтимоий-маиший шароитлар яратиб, бунда оилани мустаҳкамлашда асосий юкни ўз елкасига олган аёлларга алоҳида эътибор қаратиш эҳтиёжманд оилалардаги 576 минг ўқувчини қишки кийим-кечак комплекслари ва бош кийимлари билан; 492 мингга яқин биринчи синф ўқувчиларини 12 номдаги ўқув анжомлари комплекслари билан; шунингдек имкониятлари чекланган, уйда таълим оладиган 10,7 минг болани ўқув анжомлари билан бепул таъминлаш ва моддий қўллаб-қувватлашнинг бошқа шаклларида ўз ифодасини топади.

Кичик корхоналар ва микрофирмаларни ривожлантириш ҳисобига аёлларнинг иш билан бандлигини таъминлаш учун 240 минг иш ўрни, шу жумладан хизматлар ва сервис соҳасида – 114 минг, оилавий тадбиркорлик соҳасида – 90 минг, саноатда – 20 минг, қурилишда 16 минг иш ўрни барпо этилади.

Оила саломатлиги, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш тизимини янада такомиллаштириш республиканинг олис қишлоқ туманларида тиббиёт олий ўқув юртлиари, республика ихтисослашган тиббиёт марказлари ва илмий-тадқиқот институтларининг етакчи олимлари ва мутахассислари томонидан 30 минг оилани чуқур тиббий кўриқдан ўтказиш; кўп болали ва кам таъминланган оиладаги 500 аёлни касаба уюшмаси шифохоналари тизими орқали бепул соғломлаштиришни ташкил этиш; 100 ёш оиланинг дам олиши ва соғломлаштирилиши учун имтиёзли асосда 200 йўлланма ажратиш; 1 000 нафар ёш она ва уларнинг болаларини соғломлаштириш; қишлоқ жойларда яшайдиган 5 минг оила, 1,5 минг етим, 500 ногиронни яшаш жойи бўйича сифатли бепул тиббий кўриқдан ўтказиш ва амбулатория йўсинида даволаш ҳамда бошқа чораларни назарда тутати.

2012 йилда «Мустаҳкам оила йили» дастури тадбирларини амалга оширишга 1 478,7 млрд сўм ва 114 млн АҚШ долларини ажратиш режалаштирилган.

Ўз ахборотимиз.

ЯНГИ ҲУЖЖАТЛАРНИ ТАҚДИМ ЭТАМИЗ

1-бетда Тақдим этилган кредит ахборотида хатолар аниқланган тақдирда, КАМИ ва кредит бюроларига унга мустақил равишда ўзгартириш киритиш тақиқланади. Улар фақат кредит ташкилотининг хатига асосан киритилади. Шундан сўнг Давлат реестри ва кредит бюрolari ўзгартириш киритилганлиги тўғрисида электрон баённома тузадилар ва уни камида 1 йил сақлайдилар.

2012 йил 12 мартдан кучга кирди.

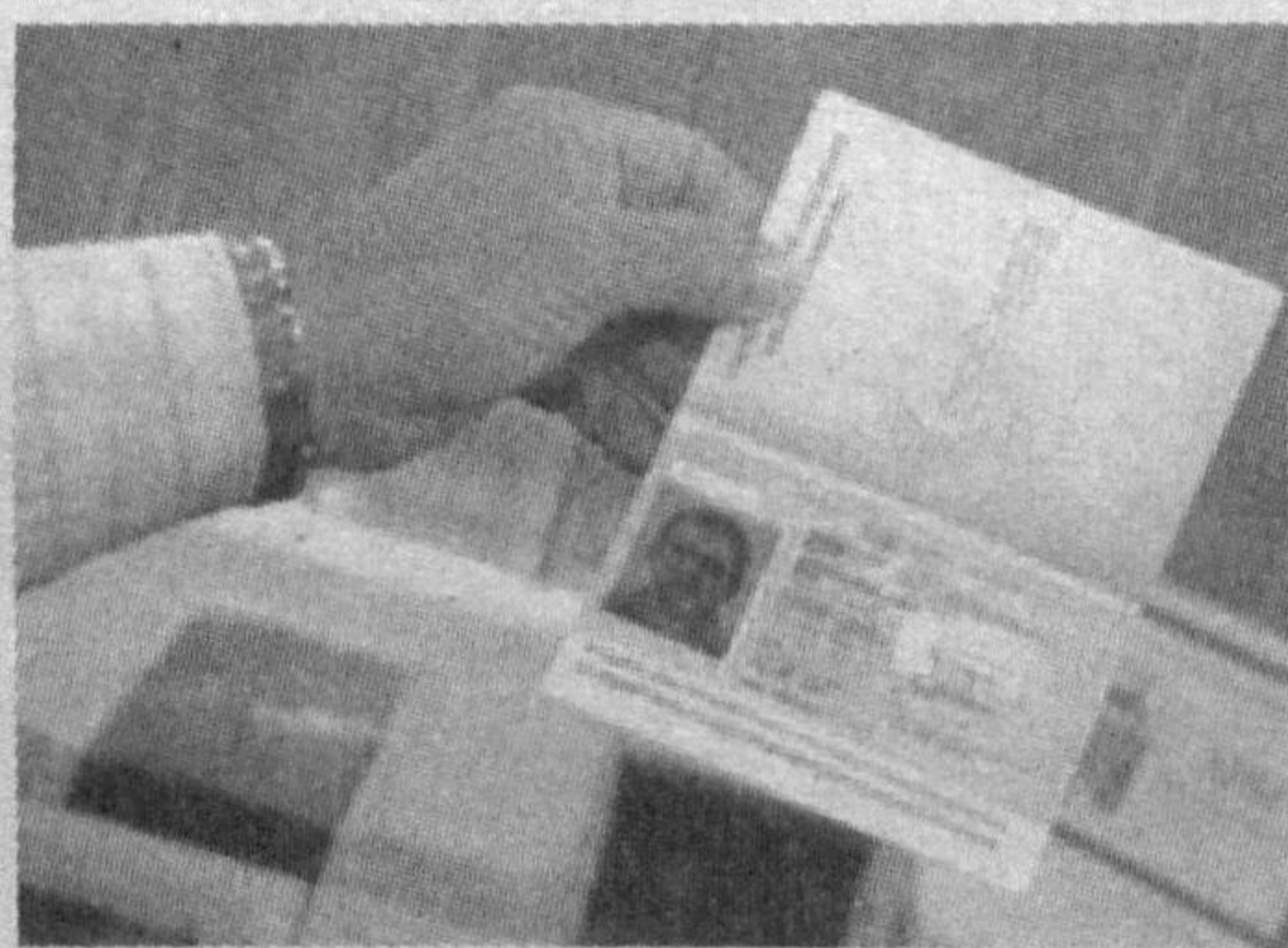
ФХДЁ УЧУН КОТИБ

Адлия вазирининг буйруғи (АВ томонидан 2.03.2012 йилда 2272-1-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш органлари тўғрисидаги низом ФХДЁ бўлими ёки никоҳ уйида 3 нафар ва ундан ортиқ инспектор мавжуд бўлганда, иш юритувчи лавозимини жорий этиш шарти билан тўлдирилди.

2012 йил 12 мартдан кучга кирди.

БИОМЕТРИК ПАСПОРТ ТИЗИМИДА ИДОРАЛАРАРО ҲАМКОРЛИК МУҲИМ

Вазирлар Маҳкамасининг 6.03.2012 йилдаги «Ўзбекистон Республикасида биометрик паспорт тизими доирасидаги идоралараро ўзаро ҳамкорлик тўғрисида»ги қарори билан йиғим олиш



пунктларида (ички ишлар органларининг кириш-чиқиш ва фуқароликни расмийлаштириш бўлиmlари, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг консулик бошқармаси, Ўзбекистон Республикасининг хориждаги консулик муассасаларида) амалга ошириладиган тартиб-таомиллар (ҳаракатлар) рўйхати тасдиқланган.

ЮК ТАШУВЧИЛАР УЧУН ЯСТ

Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитасининг қарори (АВ томонидан 9.03.2012 йилда 2134-2-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Ягона солиқ тўловининг энг кам миқдори киритилиши муносабати билан чакана савдо корхоналари, хизмат кўрсатиш соҳасидаги микрофирмалар ва кичик корхоналар томонидан ягона солиқ тўловини ҳисоб-

лаб чиқариш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги низом асосий фаолият тури автомобиль транспортида юк ташиш хизматлари кўрсатиш бўлган корхоналарга солиқ солишни тартибга солувчи меъёрлар билан тўлдирилди. Қўшимчаларга биноан улар учун ЯСТнинг энг кам миқдори автомобиль транспортида юк ташишни амалга ошираётган яқка тартибдаги тадбиркорлар учун ўрнатилган қатъий белгиланган солиқ ставкасидан келиб чиқиб, ҳар бир автотранспорт воситасини ҳисобга олган ҳолда аниқланади. Низом мазкур фаолият тури учун ЯСТни ҳисоблаб чиқаришга доир мисол ва Маълумотнома-ҳисоб-китобнинг шакли билан тўлдирилган.

2012 йил 19 мартдан кучга кирди.

АВТОТРАНСПОРТ: ГАЗ БАЛЛОНЛАРИНИНГ МУВОФИҚЛИК СЕРТИФИКАТИ БОРМИ?

Вазирлар Маҳкамасининг 24.02.2012 йилдаги 49-сон қарори билан Транспорт воситаларини мажбурий техник кўриқдан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомга (кейинги ўринларда Низом деб юритилади) ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

Ўзгартишларга мувофиқ Низом матнида «Йўл ҳаракати хавфсизлиги бош бошқармаси» ва «ЙХХ бош бошқармаси» сўзлари тегишли равишда «Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати» сўзлари ва «ДЙХХХ» қисқартмаси билан алмаштирилди.

Юридик шахслар техник кўриқ бошланишидан олдин ДЙХХХ ҳудудий органига тақдим этадиган ҳужжатлар рўйхатига қуйидагилар қўшилди:

газ ёнилғисида ишлаш учун қайта жиҳозланган транспорт воситаларига ўрнатилган газ баллонларининг амалдаги давлат стандартларига мослиги ҳақидаги сертификатлаштириш органи томонидан берилган мувофиқлик сертификати нусхаси;

«Саноатгеоконтехназорат» давлат инспекциясининг газ баллонларини синовдан ўтказиш ҳуқуқини берувчи рухсатномаси мавжуд бўлган ташкилот томонидан газ ёнилғисида ишлаш учун қайта жиҳозланган транспорт воситаларининг газ баллонлари синовдан ўтказилганлиги тўғрисидаги далолатнома нусхаси.

Жисмоний шахсларга тегишли транспорт воситаларини техник кўриқдан ўтказилганда ҳам транспорт воситаси эгаси ёки унинг ваколатли шахси қўшимча равишда транспорт воситаларининг газ баллонлари синовдан ўтказилганлиги тўғрисидаги далолатнома ҳамда газ баллонларининг мувофиқлик сертификати нусхасини тақдим этилади.

Газ ёнилғисида ишлаш учун қайта жиҳозланган транспорт воситаларини техник кўздан кечиришда газ баллонларининг фойдаланиш муддати, ишлаб чиқарилган йили, завод рақами, газ баллонларини синовдан ўтказиш муддатлари, газ баллони анжомларининг

белгиланган талабларга мувофиқлиги ҳам текширилади.

Транспорт воситалари гуруҳини мажбурий техник кўриқдан ўтказиш далолатномаси янги тахрирда тасдиқланди.

Низом янги 4а-илова билан тўлдирилди. Унда Газ ёнилғисида ишлаш учун қайта жиҳозланган алоҳида транспорт воситасини техник кўриқдан ўтказиш далолатномасининг шакли белрилган.

Қарор билан Ички ишлар вазирлигига Ўзбекистон автомобиль ва дарё транспорти агентлиги, бошқа вазирликлар ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни қарорга мувофиқлаштириш топширилди.

АЛКОГОЛЬ МАҲСУЛОТИ: ИСТЕЪМОЛ ҚИЛИШ ЯНАДА ЧЕКЛАНИШИ ЙЎЛИДА

Вазирлар Маҳкамасининг «Кана савдо ва умумий овқатлаш соҳасида «Алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг тарқатилиши ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга ошириш чора-тадбирлари ҳақида» қарори қабул қилинди (07.03.2012 й., 65-сон). Унга кўра алкоғолли маҳсулотларни чакана сотувчи ишлаб турган савдо объектлари жойлашувини қайта кўриб чиқиш бўйича Ишчи гуруҳ ташкил этилади.

Ишчи гуруҳ жойлардаги маҳаллий ҳокимликлар билан биргаликда шундай маҳсулотларни чакана сотувчи ҳар бир савдо объекти бўйича қайта жойлаштиришнинг аниқ муддатларини белгилайди, шунингдек жойлаштиладиган янги жойларнинг қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқлигини таъминлайди.

Ишлаб турган савдо объектлари улар янги жойга жойлаштирилгунга қадар, кечи билан 2012 йил 1 октябргача илгари берилган рухсат гувоҳномаларига мувофиқ алкоғолли, шунингдек тамаки маҳсулотлари билан чакана савдони амалга ошириш ҳуқуқига эга бўладилар.

Умумий овқатланиш корхоналарига алкоғолли маҳсулотларни чакана сотиш ҳуқуқи учун илгари берилган рухсат гувоҳномалари улар берилган муддат тугагунгача амал қилади ҳамда алкоғолли маҳсулотларни чакана сотиш ҳуқуқи учун йиғим тўлаш мажбуриятлари сақланиб қолинади.

Тақдим этилаётган ва 2012 йилнинг 20 февралидан 16 мартгача бўлган даврда қабул қилинган бошқа ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан www.norma.uz сайтида танишиб чиқишингиз мумкин.

- ✓ 2012 йил – МУСТАҲКАМ ОИЛА ЙИЛИ
- Соғлом оила соғлом жамият демакдир **1-2-бетлар**
- ✓ ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР
- Янги ҳужжатларни тақдим этамиз **1-2-бетлар**
- ✓ БИЗ ЯШАЙДИГАН УЙ
- Дастурий комплекс – мижозлар учун қулайлик

- Озчилик... кўпчиликка қарши
- Танловингиз тўғри бўлса
- Ортиқча йўл-йўриқ кўрсатмасдан
- Мулкдорларнинг ҳаммаси ҳам раис бўлавермайди
- Лифтга ҳамма тўлаши керак
- Ҳисоблашни бошлаш нуқтаси
- Нотариусга албатта бориш керак

- Уйда яшамайдиган шахсни мажбуран рўйхатдан чиқариш
- ХУМШ аъзоси бўлишни истамайман **3-6-бетлар**
- ✓ Хўжалик ҳуқуқи
- Божхона қиймати катта бўлганда **7-бет**
- ✓ КАДРЛАР БЎЛИМИ
- Қийин вазиятдан чиқиш
- Пенсиянинг қисқартириш **8-бет**



БИЗ ЯШАЙДИГАН УЙ

*Маърифий мавзудаги нашр**

МУНДАРИЖА:

- ✓ Дастурий комплекс – мижозлар учун қулайлик
- ✓ Озчилик... кўпчиликка қарши
- ✓ Танловингиз тўғри бўлса

- ✓ Ортиқча йўл-йўриқ кўрсатмасдан
- ✓ Мулкдорларнинг ҳаммаси ҳам раис бўлавермайди
- ✓ Лифтга ҳамма тўлаши керак
- ✓ Ҳисоблашни бошлаш нуқтаси

- ✓ Нотариусга албатта бориш керак
- ✓ Уйда яшамайдиган шахсни мажбуран рўйхатдан чиқариш
- ✓ ХУМШ аъзоси бўлишни ис-тамайман

Қарор ва ижро

ДАСТУРИЙ КОМПЛЕКС – МИЖОЗЛАР УЧУН ҚУЛАЙЛИК

«Ўзбекэнерго» давлат акциядорлик компаниясида истеъмолчиларга электр энергиясини етказиб бериш ва улар билан ҳисоб-китоб қилиш бўйича дастурий комплекс тақдироти бўлиб ўтди.

– Илгари истеъмолчилар билан электр энергияси учун ҳисоб-китоблар мураккаб ҳужжат айланиши тизими бўйича амалга оширилди ва бу истеъмолчиларга интернет ҳамда мобил телефон орқали тўловларни тўлагани ва қарздорлиги ҳақида тезкор ахборотга эга бўлиш имконини бермасди, – дейди **«Ўзбекэнерго» давлат акциядорлик компанияси бошқаруви раиси Б.Тешабоев.** – Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Электр ва иссиқлик энергиясидан фойдаланиш қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида»ги қарори (22.08.2009 йилдаги 245-сон) ва Ўзбекистон Республикасининг «Электр энергетикаси тўғрисида»ги Қонунига (30.09.2009 йилдаги ЎРҚ-225-сон) мувофиқ, «Ўзбекэнерго» ДАК бундай хизматларни кўрсатиш учун «Фидо-Бизнес» МЧЖ би-

лан ҳамкорликда «Электрни ҳисобга олиш» дастурий комплексини яратди.

Мазкур дастурий комплексда электр энергияси истеъмолини батафсил ва ошқора ҳисобга олишни таъминлаш, мижозлар томонидан бу ҳақида ишончли ахборот тўплаш жараёни самарадорлигини ошириш кўзда тутилган. Шу йилнинг 1 мартдан бу комплекс Тошкент, Наманган ва Андижон вилоятларида жорий этилади. Бу етказиб берилган электр энергияси учун маблағларни ўз вақтида тўплаш жараёни самарадорлигини ошириш ва такомиллаштиришга кўмаклашади. Истеъмолчиларнинг тижорат банклари, «Ўзбекистон почтаси», PAYNET ва SMS-хабар тўлов тизимлари орқали пул тўлашининг турли вариантларини автоматлаштириш хизматлар учун



*Тахририят ихтилофли вазиятларни таҳлил қилишда иштирок этмайди ва уларни ҳал қилишда кўмаклашишга ваколатли эмас.

Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

← ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш услубларидан биридир. Унга кўра, истеъмолчи бошқа туман ёки шаҳарда туриб ҳам фойдаланилган электр энергияси учун ҳақ тўлаши мумкин.

Дастур on-line технологиялари орқали истеъмолчиларга шахсий кабинет ва SMS-хабар орқали тезкор ахборот тақдим этишни автоматлаштиради, шунингдек, реал вақт режимда энергияни тежаш корхоналари ходимларининг вазифаларини ўз вақтида бажаришини мониторинг қилиш имконини беради. Ҳар бир истеъмолчи компаниянинг асосий портали орқали шахсий кабинетдан фойдаланиш имконига эга. Унга ҳисобрақамнинг жорий баланси, келиб тушган маблағ, ҳисоблаш приборларидан олинган кўрсаткичлар, ҳисоб-китоб ва тўлов дафтарларининг жорий аҳволи тўғрисида ахборот киритилган. Истеъмолчи, шунингдек, ҳисоблаш приборидаги кўрсаткични кўриш, уни алмаштириш учун монтер, инспекторни чақиришга ариза бериш имконига ҳам эга. Буларнинг барчаси электр энергияси истеъмолчиларига хизмат кўрсатиш сифатини оширади.

Маълумотларни марказлаштирилган ҳолда сақлаш ва улар билан ишлаш Давлат солиқ кўмитаси, Молия вазирлиги Фазначилиги каби тузилмалар билан яқин ҳамкорлик қилиш имконини оширади. Ишлатилган электр энергияси учун тўловларни қабул қиладиган on-line тизими маълумотлар билан ишлаш маркази томонидан таъминланади. Тизим барча тўлов тизимлари учун ягона схема бўйича ишлайди. Тўловлар ҳақидаги ахборот истеъмолчи ҳақидаги маълумотлар текширилиб, реал вақт режимда киритилади ва бу турли хатоликларнинг олдини олиш имконини беради.

Шу билан бирга, тўловларни амалга ошириш ис-

теъмолчининг фамилияси, манзили, энг сўнги тўловлари, тўлов пайтидаги қарзлари каби тақдим этилган маълумотларни аниқлаш орқали тўланган маблағлар тўғри келиб тушишини текширишни ҳам кўзда тутди.

Электр энергиясини назорат қилиш ва ҳисобга олиш бўйича автоматлаштирилган тизим билан алоқани таъминлаш энергия учун ҳақ тўламаганларнинг ҳисоблаш приборларини ўчириб қўйиш ва тўлов келиб тушиши билан уларни тезкорлик билан улаш тўғрисида ахборот етказиш имконини беради. 2015 йилгача «Ўзбекэнерго» давлат акциядорлик компаниясининг барча абонентлари электр энергиясини назорат қилиш ва ҳисобга олиш бўйича автоматлаштирилган тизимга ўтказилади.

Истеъмолчиларга хизматлардан фойдаланишда қулайлик яратиш мақсадида «Ягона ойна маркази» дастури доирасида ташкил қилинган хизматлар билан ўзаро ҳамкорлик «Электрни ҳисобга олиш» дастурий комплексининг яна бир афзаллиги бўлади.

Ҳар бир истеъмолчи компаниянинг асосий портали орқали истеъмолчининг баланси ҳақида муҳим ахборот, керакли хизматлар тўплами сақланадиган шахсий кабинетдан фойдаланиши мумкин. Шахсий кабинетга киришда ҳар бир истеъмолчи пароль олиши ёки рўйхатдан ўтиши шарт.

Юридик истеъмолчининг шахсий кабинетида энергия тежаш корхонаси ёки ташкилоти билан тузилган шартнома, қабул қилинган ҳисоботлар ва ҳисоб-китоблар тўғрисидаги ахборот сақланади. Юридик истеъмолчи шахсий кабинетини орқали ҳисобот жўнатиш, ҳисоб-китоб бошланишидан 10 кун олдин шартномани ўзгартириш ва бошқа хизматлардан фойдаланиш имконига эга. ○

ЎЗА материали асосида тайёрланди.



Турмуш чорраҳаларида

ОЗЧИЛИК... КЎПЧИЛИККА ҚАРШИ

Умумий йиғилишда бизнинг ХУМШ аъзолари кўп қаватли уйимизнинг барча йўлакларига домофони ҳам бўлган металл эшиклар ўрнатишга қарор қилди. Бу баъзиларга ёқмади. Биринчидан, бу нарса мажбурий бадал миқдори ошишига олиб келади, иккинчидан, уйимизда бундан ҳам муҳимроқ ва зарурроқ ишлар бор, айтайлик, томни таъмирлаш зарур – 3 йилдан бери чакка ўтади. Маблағни тежаб ана шу муҳим ва долзарб ишни бажариш учун пулни жамлаш ўрнига ҳозирча унча зарур бўлмаган юмушга – эшиклар ўрнатишга сарфламоқчи бўлишмоқда. Бундай эшиклар ўрнатиш уйимизга обрў келтирмаслигига бошқаларни ишонтира олмадик. Энди биз ХУМШ аъзолари аксариятининг бу хоҳиш-иродасига бўйсунимиз керакми?

**Р.Зайнутдинова,
Тошкент шаҳри.**



– Бу масалани ҳуқуқий нуқтаи назардан, шунингдек қарор қабул қилишнинг қанчалик мақсадга мувофиқлиги нуқтаи наза-

ридан қараб чиқайлик. «Хусусий уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида»ги Қонунда (бундан буён матнда Қонун деб

юритилади) белгиланишича, ширкат аъзоларининг умумий йиғилиши ХУМШнинг юқори органидир (Қонуннинг 18-модда-

Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

си). Умумий йиғилиш ваколатлари доирасига киритилган масалаларга оид қарор, агар уни ширкат аъзоларининг 50 фоизидан ортиғи ёқлаб овоз берган бўлса, қабул қилинган деб ҳисобланади. Бундай қарор ХУМШнинг барча аъзолари учун мажбурийдир (Қонуннинг 22-моддаси). Шундан келиб чиқиб, умумий йиғилиш қарорига рози бўлмаган мулкдорлар бўйсунилари ва қарорни кечиктирмай бажаришлари керак. Қарор бошқарув даражасида чуқур ўйланмай бир тўхтамга келинганлиги натижаси бўлган тақдирда ҳам унга қўшилмаган ХУМШ аъзоларида кўпчиликнинг измига бўйсунилдан бўлак чора йўқ.

Аммо бу қарорни ХУМШ аъзолари умумий йиғилишининг бошқа қарори билан ўзгартириш мумкин – бунинг учун ширкат-

даги муҳолифат ва бошқарув аъзолари мулкдорларни томинг таъмирдан чиқарилиши муҳимроқ эканлигига, маблағларни бошқа, жилла муҳим бўлмаган ишларга жалб этиш томни таъмирлаш ишлари кейинроққа сурилишига ёки мажбурий бадал миқдори оширилишига сабаб бўлишига ишонтира билишлари лозим. Борди-ю, уй аҳли эшикларни ўрнатиш сарф-харажатларини шу мақсаддаги бадаллар ҳисобидан қоплашга қарор қиладиган бўлса, бу уларнинг ўз хоҳиширодасига боғлиқ ишдир. Одамларнинг фикрини билиш учун умумий йиғилиш чақириш ҳам шарт эмас, анкета сўрови ўтказиш йўли билан ҳам буни аниқласа бўлади. Мабодо шу йўсинда одамларнинг аксарият қисмида эшиклар ўрнатиш зарурати борасида фикр ўзгарганлиги

маълум бўлса, бошқарув бу ҳолни баённомада акс эттириб, дастлабки қарорни бекор қилиши мумкин.

Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати намунавий уставининг¹ 11.8.9-бандида **умумий йиғилишда қабул қилинган қарор устидан ширкат аъзолари қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда шикоят беришлари мумкин** дейилган. Аммо бу суд тартибида ҳал этиладиган масала эмас, чунки бунда қонун ҳужжатлари бузилмаган. Шу сабабли ҳам ХУМШнинг озчиликни ташкил этган аъзолари кўпчилик томонидан тасдиқланган қарорни қабул қилиши ёки бу қарор оқилона эмаслигига қўни-қўшнларини ишонтира олиши лозим. Агар бундай эшикларни ўрнатишни иш режасига киритишни бошқарувдагилар таклиф этаётган бўлса, ширкат аъзолари уй билан боғлиқ муҳимроқ ишлар борлиги муносабати билан таклифни рад этиши мумкин. ◉

¹ВМнинг 30.05.2006 йилдаги 100-сон қарорининг 1-иловаси.

ТАНЛОВИНГИЗ ТЎҒРИ БЎЛСА

Бутун уйимиз билан катта ширкат таркибидан чиқиб, мустақил ХУМШ ташкил этдик. Энди бошқарувчи компания хизматларига буюртма беришни мўлжалламоқдамиз. Бундай компанияни танлашда нималарга эътибор бериш керак?

**Е.Самболенко.
Тошкент шахри.**

– Одатда бошқарувчи компанияни (БК) танлаётганда кўрсатиладиган хизматлар баҳоси кўпгина ХУМШлар учун ҳал қилувчи омил саналади. Аммо баҳодан ташқари **ташкilotнинг обрў-эътиборига, қилган ишлари хусусида мижозлар билдираётган фикрларга, мижозларнинг тавсиясига эътибор бериш керак. Шунингдек мазкур таш-**



Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

килотнинг молиявий аҳволига, уй-жой хизматлари бозоридаги иш тажрибасига, унинг хизматларидан баҳраманд бўлаётган уйлар миқдорига, кўрсатадиган хизматлари тури ва кўламига ҳам қизиқиб кўрилса ёмон бўлмайди. Ишнинг сифатига қараб БК ходимларининг малакасига, замонавий бинокорлик материаллари ва технологияларидан фойдаланиш даражасига баҳо бериш мумкин. Хизматлар туркумини тўлиқ, шунингдек муайян турларини олиш имкониятларини ҳам аниқлаб олинг. Сифат кафолатлари, мижозларга сийлов ёки имтиёзлар бериш имконияти ҳам назарингиздан четда қолмасин.

БК ширкат билан қай йўсинда ҳамкорлик қилишини, хусусан уйни бошқариш тўғрисида мулкдорлар қай тартибда ахборот олиши, ўз таклиф ва мулоҳазаларини қай йўсинда билдиришлари мумкинлигини, қолаверса БК мулкдорлар манфаатларини қай тарзда инобатга олишини аниқлаб олиш ҳам жуда муҳимдир. ◉

ОРТИҚЧА ЙЎЛ-ЙЎРИҚ КЎРСАТМАСДАН

Маҳалла қўмитасининг раиси доимо ширкатимиз ишларига аралашади, «Сизлар маҳалламиз ҳудудида жойлашгансиз, шу сабабли бу ерда мен раҳбарман», – дейди. Нима иш қилишимизни, ўз маблағларимизни қандай сарфлашимиз кераклигини ўргатади, ХУМШ раисини «сўроқ» қилади ва ишларини таҳлил қилади, ҳисобот беришни талаб қилади, таъмирлаш ишлари ижрочиларини бизга тиқиштиради. У бунга ҳақлими?

А.Султонов. Самарқанд шаҳри.

– ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 4-моддасида белгиланишича, ширкатнинг фаолияти қуйидаги принципларга асосланади: ихтиёрийлик; ташкилий ва молиявий жиҳатдан мустақиллик; ўзини ўзи бошқариш; очиқлик ва ошкоралик; ўз ишини бозор механизмларига мувофиқ шартнома асосида ташкил этиш; коммунал хизматлар ва таъмирлаш хизматлари бозоридаги рақобат; уй-жой мулкдорлари олдида мунтазам ҳисобот бериш.

ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 8-моддаси ХУМШнинг маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан муносабатларини аниқ тартибга солади. Унда айтилишича, ушбу муносабатлар ширкатнинг ўз фаолиятини мустақил амалга оширувчи, уй-жой мулкдорлари ўзини ўзи бошқаришининг ҳақиқий институти сифатидаги мақомидан келиб чиқиб, ортиқча йўл-йўриқлар кўрсатма-

ган ҳолда ташкил этилади. **Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан ширкатлар ҳудудларни ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш, кўп квартирали уйлар аҳолисининг турар жой фондида истиқомат қилиш қоидаларига риоя этиш масалалари ҳамда биргаликда ҳал қилиш талаб қилинадиган бошқа масалалар бўйича ҳамкорлик қиладилар.** ○

МУЛҚДОРЛАРНИНГ ҲАММАСИ ҲАМ РАИС БЎЛАВЕРМАЙДИ

Тўққиз қаватли уйимизнинг биринчи қавати нотурар жой билан банд бўлиб, унда мебель дўкони жойлашган. Унинг эгаси уйимизнинг ҳолатини яхшилаш учун кўп иш қиляпти: ертўладаги коммуникациялар тизимини ўз ҳисобидан янгилади, томни таъмирлашга салмоқли ҳомийлик ёрдами кўрсатди, ҳудудни ободонлаштиришга маблағ сарфляпти, маслаҳатлари билан ёрдам беряпти. Бунда умумий мол-мулкни сақлашга мажбурий бадаллар тўлаяпти. Биз унинг уйимиз шинам бўлишдан манфаатдорлигини кўриб турганимиз боис уни ХУМШ раиси қилиб сайлашга қарор қилдик. Бироқ бизга нотурар жой мулкдори ширкат раиси бўла олмайди деб айтишди. Ҳақиқатан ҳам шундайми?

А.Левченко. Тошкент шаҳри.

– Қонун турар жой ва нотурар жой мулкдорларини умумий мол-мулкни сақлаш бўйича умумий харажатлар қилиш мажбуриятида тенглаштирган (ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 6-моддаси). Бироқ, унга мувофиқ, нотурар жойлар мулкдорлари ХУМШ аъзолари ҳисобланмайдилар. ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 3-моддасида белгиланишича, ширкат турар жойлар хусусий мулкдорларининг ташаббуси билан ташкил этилади. **Бошқарув раиси ширкат аъзолари ичидан сайланади (ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 26-моддаси), шу сабабли но-**

¹ВМнинг 30.05.2006 йилдаги 100-сон қарорига 2-илова.

турар жой эгаси раис бўла олмайди. Бироқ шундай ҳоллар бўладиги, у уй ҳолатини яхшилашдан манфаатдорлигини кўрсатади, зеро ўзининг бизнеси муваффақият қозониши шунга боғлиқ деб ҳисоблайди, бунинг учун амалий қадамлар кўяди. Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати билан кўп квартирали уйдаги турар жойга мўлжалланмаган бино мулкдори ўртасидаги намунавий шартноманинг¹ 2.3-бандига мувофиқ у уйдаги турар жойлар мулкдорлари йиғилишида ва умумий мулкни сақлаш бўйича биргаликда қарор қабул қилишда, шунингдек ХУМШ аъзоларининг умумий йиғилишида маслаҳат овози билан иштирок этиш ҳуқуқи² эга.

Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

ЛИФТГА ҲАММА ТЎЛАШИ КЕРАК

Уйда иккинчи ойдирки лифт ишламаяпти, ширкатда эса уни таъмирлашга пул йўқ. Уйда яшовчилар мажбурий бадаллардан ташқари кўтариш мосламасини тузатишга пул йиғишга қарор қилишди, бироқ мен пул тўлашдан бош тортдим. Мен лифтан фойдаланмайман, чунки биринчи қаватда яшайман. Кўшнилари мени онгсизликда айблашди, бироқ нима учун ўзим фойдаланмайдиган хизматлар учун ҳақ тўлашим керак? Бадалим миқдорини камайтириб, ундан лифтни сақлаш билан боғлиқ харажатларни чиқариб ташлашлари тўғрисида раисга мурожаат қилдим. Бироқ менга пул тўлашим шартлигини айтишди. Бу тўғрими?

М.Миррахимов. Тошкент шахри.

– Лифтлар жой мулкдорларининг умумий мол-мулкига киради, уни ХУМШ тўғрисидаги Қонун жамоа тарзида ва ўз ҳисобларидан сақлашни таъкидлайди. Умумий мол-мулкда жой мулкдорининг улуши натурада ажратилиши мумкин эмаслиги боис (ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 29-моддаси), ҳатто агар унинг бирор-бир қисмидан фойдаланилмаса ҳам, умумий мол-мулкни сақлашга мажбур. ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 30-моддасида белгиланишича, умумий мол-мулкдан фойдаланишдан бош торттиш уни умумий харажатларда тўлиқ ёки қисман иштирок этишдан озод қилмайди. ○



Таҳририят почтасидан

ҲИСОБЛАШНИ БОШЛАШ НУҚТАСИ

Президент И.А.Каримовнинг 2007 йил 18 майдаги Фармонида асосан менинг ёш оиламга кўп қаватли турар жойда алоҳида турар жой ажратилди.

Бироқ квартирада техник камчиликлар (нуқсонлар) туфайли оилам у ерга фақат мен бажарган таъмирлашдан кейин кўчиб келди. Иссиқлик таъминоти ташкилоти мен давлат далолатномаси олган пайдан бошлаб квартирага кўчиб кирган пайтимизгача бўлган даврда ҳосил бўлган иссиқлик энергияси бўйича қарзни тўлашни талаб қиляпти. Бунинг устига ҳисоб-китобни шартномада кўрсатилган, яъни оилам квартирага амалда кўчиб келган ва унда яшай бошлаган кундан эмас, балки давлат далолатномасида кўрсатилган санадан бошлаб қилишмоқчи.

Мен ушбу шартларга рози бўлмаганлигим боис мазкур ташкилот узоқ вақтдан буён мен билан шартнома тузишдан бўйин товлаб келяпти.

Шаҳар ҳокимлиги томонидан шартноманинг мазмуни билан танишиб чиқилганида қонун ҳужжатларига зид бўлган ва истеъмолчининг ҳуқуқларини бузадиган бир нечта банд борлиги аниқланди. Менинг уларни қонун ҳужжатларига мувофиқлаштириш мақсадида тақдим этган таклифларимга иссиқлик таъминоти ташкилоти аниқ жавоб бермаяпти.

Ташкилотнинг бир гуруҳ ходимлари ҳатто бизни иссиқлик таъминоти тармоғидан узиб қўйишга уриндилар. Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси ходимларининг аралашувидан кейин ушбу уринишлар тўхтади.

Иссиқлик таъминоти ташкилоти ходимларининг бундай ҳаракатларини тўғри деб аташ мумкинми?

Р.Эгамбердиев.

– Ёш оила барча коммунал хизматлар ва энергия узатиш тармоқларига марказлаштирилган тартибда уланган фойдаланишдаги кўп квартиралар турар жой-

даги бўшаган квартирага далолатнома бўйича кўчиб кирганлиги боис, иссиқлик энергияси таъминотчиси амалда кўчиб кирилган пайдан бошлаб хиз-

матларга ҳақ тўлашни талаб қилишга ҳақлидир. Бироқ кўчиб кириш санаси бўлиб ижарага бериш шартномаси ва турар

Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

← **жойни топшириш далолатномаси санаси ҳисобланади. Уларни ижарага берувчи (ҳокимлик) вакили ва ижарага олувчи шартнома тузиш чоғида имзолайдилар.**

Муҳтож ёш оилаларга турар жой олиш ҳуқуқи Президентнинг «Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» Фармони (18.05.2007 йилдаги ПФ-3878-сон) ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан вақтинча фойдаланилмаётган ётоқхоналар, уйлар ва кўп хонадонли уйлардаги бўш турган хоналарни ёш оилаларга бериш тартиби тўғрисида низом¹ (бундан кейин – Низом) билан белгиланган. Мазкур ҳужжатларнинг талабларида белгиланганидек, турар жой олишга муҳтожлар тоифасига киритилган ёш оилалар (рўйхатга олинган никоҳга биринчи марта 30 ёшга қадар кирган шахслар) вақтинча фойдаланилмаётган ётоқхоналар, турар жойлар ва кўп хонадонли уйлардаги бўш ётган жойлар ҳисобига 5 йилгача муддатда турар жой билан таъминланишлари мумкин.

Турар жой бериш тўғрисидаги қарорга асосан ҳокимлик ёш оилага белгиланган намунадаги далолатнома беради, у берилган турар жойга кўчиб кириш учун асос ҳисобланади. Ҳокимлик ёки у ваколат берган ташкилот билан турар жой берилган ёш оила ўртасидаги, берилган турар жойни сақлаш ва ундан фойдаланиш бўйича муносабатлар уй-жой қонунчилиги (Уй-жой кодексининг 35, 40, 45, 130, 133-моддалари, бундан кейин – УК) ва кўрсатилган Низомга иловага кўра шаклдаги намунавий ижара шартномаси асосида тузиладиган шартнома билан тартибга солинади.

Ижара шартномаси тузилаётганда **турар жойни ижарага**

топшириш далолатномаси тузилади, унга қараб квартиранинг ҳолати тўғрисида фикр юритиш мумкин. Далолатномада жойнинг техник ҳолати кўрсатилади: квартира совуқ ва иссиқ сув таъминоти, канализация, марказий ёки локал иситиш, электр билан ёритиш, радиотрансляция тармоғи, телефон билан жиҳозланганми? Далолатномани имзолаш квартиранинг ҳолати ижарачини қаноатлантириши ва уни қабул қилишини, акс ҳолда эса у



кўчиб келиши керак эмаслигини билдиради. Агар квартиранинг ҳолати турар жой ижарачисини қаноатлантирмаса, квартирани кўздан кечириш далолатномаси барибир тузилиши, ундаги камчиликлар, эътирозлар ва кўчиб келишдан бош тортиш сабаблари батафсил кўрсатилиши керак. Бу бошқа турар жой майдонини бериш учун асос ҳисобланади, чунки УК 35-моддасининг иккинчи қисмига кўра доимий яшаш учун яроқли жой берилиши керак.

Низомга мувофиқ **ёш оилага берилган турар жой ижараси учун ҳақ ундирилмайди. Бироқ ёш оила белгиланган тартиб-**

да хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати ёки бошқа бошқарувчи ташкилотга – умумий мол-мулкни сақлаш, унга хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш бўйича умумий харажатлар тўловларини; таъминотчиларга – коммунал хизматлар тўловларини (иссиқ ва совуқ сув таъминоти, канализация, электр таъминоти, газ таъминоти, иситиш, қаттиқ ва суюқ маиший чиқиндилар учун) тўлаши керак.

Квартирада яшашни ҳар ҳолда таъмирлашдан эмас, балки яшовчиларни рўйхатдан ўтказиш ва коммунал хизматлар кўрсатувчилар билан шартномалар тузишдан бошлаш лозим. Таъмирлаш вақтида сув ва энергия ресурсларидан фойдаланмадик дейиш ҳақиқатдан узоқдир. Гапингизни тасдиқлаш учун таъмирлашдан аввал таъминотчиларнинг вакиллари чақириш, сув, газ, электр энергиясини ҳисобга олишнинг сертификатланган асбобларини ўрнатиш керак эди, шундагина яшовчиларни ҳисобга олган ҳолда меъёрлар бўйича эмас, балки амалдаги истеъмол учун тўлардингиз. Агар уйда марказлаштирилган иситиш мавжуд бўлса, бу ерда бўлиш-бўлмаслигингиздан қатъи назар, унинг учун тўлов ҳар бир квадрат метр майдон учун ҳисобланган иситиш мавсуми учун умумий сумма кален-

дарь йилнинг ҳар бир ойига тенг тақсимлаш йўли билан киритилади. Таъмирлаш жараёнида квартирадаги иситишни узиб қўйиш амалда мумкин эмас, чунки бундан сиз билан бирга умумий устун (стояк)дан фойдаланувчи қўшнилар азият чекадилар. Бундай ҳоллар, одатда, ХУМШ ва коммунал хизматлар вакиллари иштирокида тегишли далолатномалар билан расмийлаштирилиши керак.

Фуқаролик кодекси (ФК) 469-моддасининг иккинчи қисмига мувофиқ энергия таъминоти шартномасига биноан энергиядан турмушда фойдаланадиган фуқаро абонент бўлган тақдирда, абонент тармоққа белгиланган тартибда амалда биринчи

¹ВМнинг 17.07.2007 йилдаги 144-сон қарори билан тасдиқланган.

Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

марта уланган пайтдан бошлаб у билан шартнома тузилган ҳисобланади. Ушбу қоида Ўзбекистон Республикасида аҳолига коммунал хизматлар тақдим этиш қоидаларида² акс этган. Шу тариқа, имзоланган шартноманинг йўқлиги турар жой ижарачисини олинган коммунал хизматлар учун ҳақ тўлаш ва уларни тўламаганлик учун жавобгарликдан озод қилмайди.

УКнинг 134-моддаси коммунал хизматлар таъминотчиларига,

агар мажбурий тўловлар 3 ой-дан кўп вақт тўланмаган бўлса, давлат ва хусусий турар жой фондларидаги жойларнинг мулкдорлари, ижарачилари, ёлловчиларига уларни етказиб беришни тўхтатишга рухсат беради. ФК 476-моддасининг тўртинчи қисмига биноан башарти абонент шартномани бажаришдан бош тортишдан камида бир ой олдин огоҳлантирилган бўлса, абонент ўзи фойдаланган энергия ҳақини тўламаганлиги муносабати билан энер-

гия таъминоти ташкилоти, шартномани бажаришдан бир тарафлама бош тортиш ҳуқуқига эгадир.

Ўз низоингизни ҳал этиш учун сиз фуқаролик ишлари бўйича судга коммунал хизматлар таъминотчиларини шартнома тузишга мажбур этиш учун мурожаат қилишингиз мумкин. Акс ҳолда улар судга мурожаат қилиб, Фуқаролик процессуал кодексининг 238-2-моддасида назарда тутилган сўзсиз тартибда қарзни ундириш тўғрисидаги суд буйруғини олишга ҳақлилар. ◉

Римма СОЛОДОВНИКОВА,
эксперт-юристимиз.

²КХВ томонидан тасдиқланган, АВ томонидан 20.02.1999 йилда 648-сон билан рўйхатдан ўтказилган.

НОТАРИУСГА АЛБАТТА БОРИШ КЕРАК

Ҳозир хорижда яшаётган қизимнинг квартирасини ижарага бераман. Квартирага ишончнома менга расмийлаштирилган. Солиқ инспекциясида ижара шартномасини келтиришимни сўрашди. Шартномани нотариал расмийлаштириш учун қандай ҳужжатлар керак бўлади?

Л.Маштакова.

– Нотариуслар томонидан нотариал ҳаракатларни амалга ошириш тартиби тўғрисидаги йўриқноманинг (адлия вазирининг АВ томонидан 30.03.2010 йилда 2090-сон билан рўйхатдан ўтказилган буйруғи билан тасдиқланган) 136-бандига биноан фуқаролар ўртасидаги турар жой ижараси шартномасини нотариал тартибда тасдиқлашда нотариус қуйидагиларни талаб қилади:

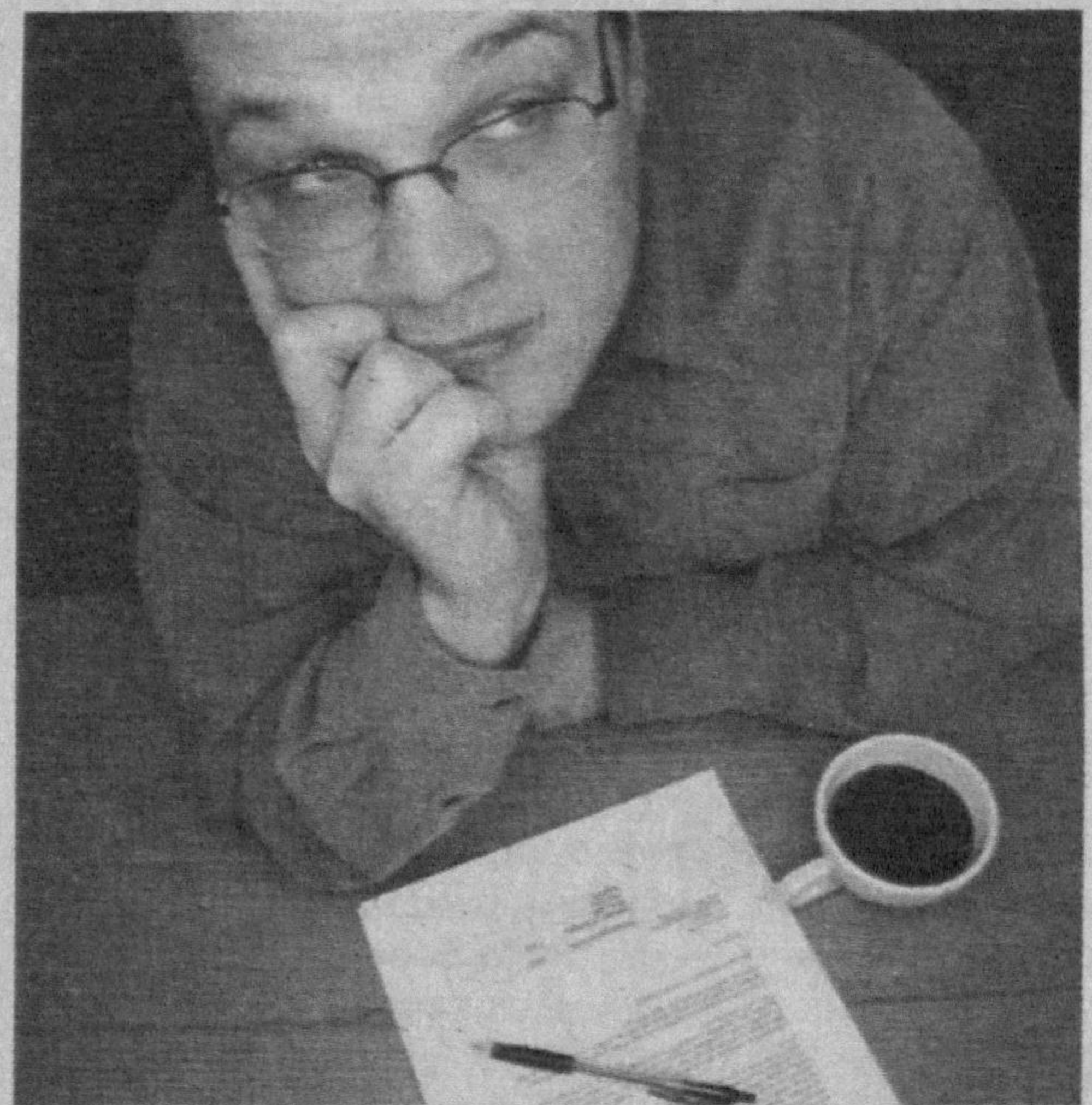
кўчмас мулкнинг ижарага берувчига мулк ҳуқуқи асосида тегишли эканлигини тасдиқловчи ҳужжат (сизнинг ҳолатингизда – қизингиз сизга расмийлаштирилган квартирани тасарруф этиш ҳуқуқига ишончнома) асли;

«Ергеодезкадастр» давлат қўмитаси ҳудудий бўлинмасининг маълумотномаси ҳамда бинолар ва иншоотларга бўлган ҳуқуқнинг давлат рўйхатидан ўтказилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома асл нусхалари;

доимий рўйхатда турувчи шахслар ҳақида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи ёки хусусий уй-жой мулкдорлари ширкати томонидан берилган маълумотнома, ёки уй дафтарида кўчирма ҳамда доимий рўйхатга олинган шахсларнинг розилиги;

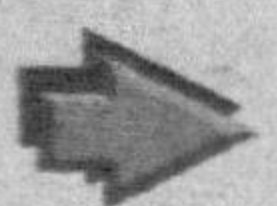
кўчмас мулк умумий биргаликдаги мулклари бўлган тақдирда барча эгаларининг (эр-хотиннинг) розилиги;

хусусийлаштирилган уй, квартира, уйнинг ёки квартиранинг бир қисми ижарага берилганда, Дав-



лат мулки қўмитасининг ҳудудий бошқармаси томонидан берилган, хусусийлаштиришда розилик берган шахслар ҳақидаги маълумотнома ва уларнинг розилиги.

Ҳужжатларнинг асл нусхалари улардан нусха олингач, ижарага берувчига қайтарилади.



Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

Юқорида айтилган ҳужжатлардан ташқари, ижара объекти мулкдори ёки унга ишончнома расмийлаштирилган ижарага берувчининг СТИРи тақдим этилади.

Жисмоний шахслар ўртасида турар жойни ижарага олишнинг нотариал тасдиқланган шартномаси бўлмаган ҳолда Маъмурий жавобгарлик тўғри-

сидаги кодекснинг 159-1-моддасига биноан энг кам иш ҳақининг 5 бараваридан 10 бараваригача миқдорда жарима назарда тутилган. Жарима санкциялари ижарага берувчига ҳам, ижарачига ҳам нисбатан қўлланади. ○

Жавобни «Norma Ekspert» мутахассислари тайёрладилар.

УЙДА ЯШАМАЙДИГАН ШАХСНИ МАЖБУРАН РЎЙХАТДАН ЧИҚАРИШ

Қонунга кўра мен кишини қандай қилиб квартирамдан ўчира оламан? Гап шундаки, у 2011 йилда йўқолди, мен ундан буни шахсан амалга оширишни сўрай олмайман.

Л.Қосимова.

– Кишини турар жойдан мажбуран ўчириш масаласи фақат суд тартибда ҳал қилинади. Бундан ташқари, кишининг йўқолиши – яшаш жойидаги ички ишлар органларига йўқолган кишини қидириш тўғри-

сида ариза билан мурожаат қилиш учун жуда жиддий сабабдир. Белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган аризага асосан тегишли хизматлар текширув ўтказадилар ва унинг қаер-

далигини ёки вафот этганлигини аниқлайдилар ёки, ҳеч бўлмаганда уни топиб бўлмаслиги тўғрисида маълумотнома берадилар, у суд муҳокамаси вақтида эътиборга олинади. ○

Батафсилроқ жавобни www.norma.uz сайтида ўқинг.

ХУМШ АЪЗОСИ БЎЛИШНИ ИСТАМАЙМАН

Мен тўрт қаватли уйда квартира сотиб олдим. Кўчиб киришга улгурмасимданоқ менга шундай дейишди: «Сиз ширкатимиз аъзоси сифатида уйдаги умумий мол-мулкни сақлаб туришга шунча тўлашингиз, аҳолининг қарорига кўра уй яқинида барпо этиш кўзда тутилган болалар майдончасини қуришга мақсадли йиғим киритишингиз керак». Бироқ мен ширкатга аъзо бўлмадим, болалар майдончаси менга керак эмас, чунки болаларим йўқ. Мен бундай солиқлардан, умуман олганда эса ХУМШга аъзоликдан ҳам бош тортишим мумкинми?

Р.Иброҳимов. Тошкент шаҳри.

– ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 13-моддасида назарда тутилишича, **ширкат ташкил этилган уйдан жой олган шахслар ўзларида шу жойга нисбатан мулк ҳуқуқи вужудга келган пайдан эътиборан ширкат аъзоси бўлади.** Ширкатга аъзолик қуйидаги ҳолларда тугатилади: жойга бўлган мулк ҳуқуқи бекор қилинганда; айрим кўп квартиралар уйдаги жой мулкдорларининг кўпчилиги томонидан ширкатдан чиқиш тўғрисида қарор қабул қилинганда; ширкат тугатилганда (ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 14-моддаси).

Қонун турар жой мулкдорларининг кўп квартиралар уйдаги мол-мулкни сақлаш харажатларини биргаликда қилишни назарда тутди. ХУМШнинг

асосий мажбуриятларидан бири умумий мол-мулк, ер участкаси ва ширкат мол-мулкни бут сақлаш ва тутиб туришни таъминлашдан иборат (ХУМШ тўғрисидаги Қонуннинг 16-моддаси). Намунавий уставнинг 6.2-бандига биноан **ширкат аъзоси ширкат аъзолари умумий йиғилишининг ер участкаси, ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш элементларидан фойдаланишга доир қарорларига риоя қилиши шарт.** Шу сабабли, болаларингиз бор-йўқлигидан қатъи назар, сиз худудни ободонлаштиришда (мазкур ҳолда – болалар майдончаси қурилишида) иштирок этишингиз шарт. ○

Римма СОЛОДОВНИКОВА,
эксперт-юристимиз.

Мавзувий сонни Ирина ГРЕБЕНЮК олиб боради.

БОЖХОНА ҚИЙМАТИГА ТУЗАТИШ КИРИТИЛДИ

ИШНИНГ МОҲИЯТИ

МЧЖ республика ҳудудига кондиционерлар олиб келди, уларни БЮД бўйича «Эркин муомалага чиқариш» режимида расмийлаштирди ва божхона тўловларини тўлади. Кейинроқ божхона органи томонидан товарнинг божхона қийматига тузатиш киритилди, божхона божи қўшимча ҳисоблаб ёзилди ва банкка инкассо топшириқнома-си асосида МЧЖнинг ҳисобрақамидан ушбу пул маблағлари ҳисобдан чиқарилди. Божхона органининг ҳаракатларига рози бўлмаган МЧЖ судга даъво аризасини берди.

Биринчи инстанция судининг ҳал қилув қарори билан даъво талаблари тўлиқ қондирилди. Апелляция инстанциясида иш кўрилмади. Биринчи инстанция судининг ҳал қилув қарорига қўшилмаган божхона органи кассация шикоятни бериб, уни бекор қилишни сўради.

СУДНИНГ ҚАРОРИ

Суд ҳайъати иш материалларини ўрганиб, тарафларнинг фикрларини тинглаб, қуйидагиларни аниқлади.

МЧЖ божхона ҳудудига Хитойдан товар (кондиционерлар) олиб келган. Тақдим этилган ҳужжатлар: контракт, инвойс, товарнинг келиб чиқиш мамлақати сертификатига кўра божхона қиймати 1-усул бўйича («Олиб кириладиган товар юзасидан тузилган битим қийматига қараб божхона баҳосини чиқариш усули»)¹ аниқланган. Бироқ контракт ишлаб чиқарувчининг ўзи билан тузилмаганлиги боис божхона қийматини божхона органи қабул қилмаган.

Божхона органида божхона қийматини аниқлашнинг 2- («Айнан бир хил товар юзасидан тузилган битим қийматига қараб баҳолаш усули»)¹ ва 3- («Ўхшаш товар юзасидан ўтказилган битим қийматига қараб божхона баҳосини чиқариш усули»)² усуллари бўйича айнан бир хил ва ўхшаш товарларга доир ахборот йўқлиги боис, божхона расмийлаштируви бўйича мутахассис божхона қийматини 4-усул бўйича («Қийматларни чегириб ташлаш асосида божхона баҳосини чиқариш усули») бўйича

аниқлаган, унга асосан божхона пости инспектори, божхона расмийлаштируви бўйича мутахассис ва импортчи иштирокида далолатнома тузилган;

божхона органи товар эркин муомалага чиқарилгандан кейин 2 йил ўтгач божхона қийматига тузатиш киритган, божхона тўловларини қўшимча ҳисоблаб ёзган ва МЧЖнинг ҳисобрақамига мазкур суммани сўзсиз ҳисобдан чиқариш тўғрисида инкассо топшириқномасини қўйган. Бунда МЧЖнинг божхона қиймати ўзгартирилганлигининг асосланиши илтимос қилинган мурожаатига божхона органи жавоб бермаган;

божхона органи қўшимча божхона тўловларини кондиционерларнинг барча турларига ҳисоблаб ёзмаган, бинобарин, қолган моделлар учун 4-усул қабул қилинган.

Кассация ҳайъати қонун ҳужжатлари қондаларини таҳлил қилиб, қуйидагиларни белгилади:

1) «Бож тарифи тўғрисида»ги Қонуннинг (29.08.1997 йилдаги 470-1-сон, бундан кейин – 470-1-сон Қонун) 18-моддасига мувофиқ МЧЖ олиб кирилган товарнинг божхона қийматини тўғри аниқлаган

ва тўланадиган божхона тўловлари суммаларини ҳисоблаган;

2) 470-1-сон Қонуннинг 17, 18-моддалари ва 390-сон Йўриқнома 2.1-бандининг талабларига кўра божхона органи олиб кирилган товарнинг қийматини тўғри белгиламаган ва судга божхона баҳолашининг у ёки бу усулини кетма-кет қўллаш ёки қўллашнинг мумкин эмаслиги тўғрисида далил-исботларни тақдим этмаган;

3) божхона органи товарни, БҚД-1 ва БҚД-2 божхона қиймати декларацияларида белги қўймасдан ҳамда божхона қиймати қабул қилинганлиги ёки шартли қабул қилинганлиги тўғрисида ёзув қайд этмасдан, «Эркин муомалага чиқариш» режимида чиқарган, бу эса Божхона қиймати декларациясини тўлдириш бўйича йўриқноманинг (ДБК томонидан тасдиқланган, АВ томонидан 13.01.1998 йилда 391-сон билан рўйхатдан ўтказилган, бундан кейин – 391-сон Йўриқнома) 1.9-банди ва Ўзбекистон Республикаси божхона ҳудудига олиб кириладиган товарларнинг божхона қийматини эълон қилиш ва назорат қилиш қоидалари (ДБК томонидан тасдиқланган, АВ

томонидан 22.02.2000 йилда 899-сон билан рўйхатдан ўтказилган, бундан кейин – 899-сон Қоидалар) II бўлимининг 11-бандини бузишдир;

4) МЧЖ томонидан нотўғри декларациялаш далили бўлмаган, демак, тузатиш киритиб, божхона органи БҚТ-1 ва БҚТ-2 божхона қийматини тузатиш шакллари тўлдириш бўйича йўриқноманинг (ДБК томонидан тасдиқланган, АВ томонидан 20.04.2000 йилда 920-сон билан рўйхатдан ўтказилган, бундан кейин – 920-сон Йўриқнома) 5 ва 8-бандларини бузган;

5) МЧЖ Божхона кодекси V бўлимининг 10-бобида назарда тутилган барча зарур божхона тўловларини ўз вақтида ва тўлиқ ҳажмда тўлаган, божхона органи эса 470-1-сон Қонун 12-моддасининг талабларини бузиб, корхонага пул маблағларини қўшимча ҳисоблаб ёзган ва ундирган.

Юқорида баён этилганлар асосида ва Хўжалик процессуал кодексининг 187 ҳамда 189-моддаларига амал қилиб, суд ҳайъати кассация шикоятини қаноатлантирмадан қолдириш, суднинг ҳал қилув қарорини ўзгартиришсиз қолдириш тўғрисида қарор қилди.

ШАРҲ

470-1-сон Қонуннинг 14-моддасига мувофиқ товарнинг божхона баҳоси устидан назоратни амалга оширишда **божхона органи қуйидаги ҳуқуқларга эга:**

декларант эълон қилган товарнинг божхона қиймати тўғри ёки нотўғрилиги ҳақида қарор қабул қилиш;

башарти декларант ўзи фойдаланган маълумотларининг тўғрилигини тасдиқловчи далилларни тақдим этмаса, товарнинг божхона қийматини аниқлашда декларант фойдаланган усулни қўллаш мумкин эмаслиги ҳақида қарор қабул қилиш;

декларант эълон қилган товарнинг божхона қиймати тўғри аниқланганлигини тасдиқловчи далиллар мавжуд бўлмаса ёки декларант тақдим этган маълумотларни нотўғри ва (ёки) тўлиқ эмас деб ҳисоблаш учун асослар мавжуд бўлса, ўзида бор маълумотларга (шу жумладан, айнан бир хил бўлган ёки ўхшаш товарларнинг баҳолари ҳақидаги ахборотга) асосланиб, 470-1-сон Қонунга мувофиқ тузатишлар киритиш йўли билан божхона қийматини аниқлаш усуллари бирин-кетин қўллаган ҳолда декларация бериладиган товарнинг божхона қийматини аниқлаш.

470-1-сон Қонуннинг 17 ва 18-моддалари билан олиб кириладиган юк қиймати божхонада баҳолашининг 5 усули назарда тутилган.

470-1-сон Қонуннинг 18-моддасига кўра Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига олиб кириладиган товарнинг божхона қиймати битим қийматидан, яъни, олиб кириладиган товар учун божхона чегарасидан ўтиш вақтида амалда тўланган ёки тўланиши лозим бўлган баҳодан иборатдир.

Товарнинг божхона қийматини аниқлаш учун олиб кириладиган товар юзасидан тузилган битим қийматига қараб божхона баҳосини чиқаришнинг 1-усулдан фойдаланиш мумкин эмас, башарти:

харидорнинг баҳоланаётган товарга бўлган ҳуқуқлари чекланган бўлса, қонун ҳужжатларида белгиланган чекловлар ва товар баҳосига жиддий таъсир қилмайдиган чекловлар бундан мустасно;

товарни сотиш ва битим қиймати таъсирини ҳисобга олиш мумкин бўлмаган шартларга риоя этилишига боғлиқ бўлса;

божхона қийматини эълон қилиш вақтида декларант фойдаланган маълумотлар ҳужжатлар билан тасдиқланмаган бўлса ёки улар нотўғри бўлса;

битим қатнашчилари бир-бирига боғлиқ шахслар бўлса, уларнинг ўзаро боғлиқлиги битим баҳосига таъсир этмаган ва бу нарса декларант томонидан исбот қилинган ҳоллар бундан мустасно.

Олий хўжалик суди Пленумининг «Хўжалик судлари томонидан божхона ҳақидаги қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида» 2009 йил 24 апрелдаги қарорининг 3-бандига мувофиқ 470-1-сон Қонуннинг 17-моддасида товарларнинг божхона қийматини аниқлаш усуллари бирин-кетин қўллаш тартибидан назарда тутилганига кўра асосий усулдан фойдаланиш имкони бўлмаганида, ҳар бир кейинги усул қўлланилади, агар олдинги усулдан фойдаланиш йўли билан божхона қийматини аниқлаб бўлмаса.

Божхона органи улар асосида 1-усулни қўллашга йўл қўйилмайдиган, 470-1-сон Қонун 18-моддасининг биринчи қисмида назарда тутилган усулни қўллаш шартларининг йўқлиги ҳамда 470-1-сон Қонун 18-моддасининг учинчи қисмида назарда тутилган чекловларнинг мавжудлиги тўғрисида ҳужжатлар ва исбот-далилларга эга бўлиши керак. Шунингдек 470-1-сон Қонун 17-моддасининг иккинчи қисми ва 390-сон Йўриқноманинг 2.1-бандига кўра божхона органи божхонада баҳо-

лашнинг у ёки бу усулини қўллаб бўлмаглигини исботлаш шарт.

Бундан ташқари, божхона органи турли моделларга мансуб, қуввати ва ҳоказо хусусиятлари бўйича фарқланадиган, товарнинг нархини белгилашга, уларни бевосита тайёрловчининг мамлақатидан олиб киришга таъсир кўрсатувчи **товарларнинг турли моделлари келиб тушиши далилларини**, гарчи етказиб бериш шартномаси ишлаб чиқарувчининг ўзи билан тузилмаган бўлса-да, **ҳисобга олиши керак.**

391-сон Йўриқноманинг 1.9-бандига ва 899-сон Қоидалар II бўлимининг 11-бандига кўра божхона органи божхона юк декларацияси билан бир вақтда божхона қиймати декларациясини рўйхатдан ўтказиши.

БҚД-1 ва БҚД-2нинг «Божхона белгилари учун» устунида **4-усул бўйича божхона қийматининг қабул қилинганлиги ёки шартли қабул қилинганлиги тўғрисида ёзувининг йўқлиги** БҚДни тўлдириш ҳамда унга тузатиш киритиш тартибини бузиш ҳисобланади.

Бунинг устига, агар эълон этилган божхона қийматини тасдиқлайдиган, юқорида кўрсатилган ҳужжатлар товарларнинг божхона қийматини белгилаш учун етарли бўлмаса, божхона органининг талабига кўра декларант қўшимча маълумотларни тақдим этиши шарт.

899-сон Қоидалар II бўлими 20-бандининг иккинчи хат-бошисига мувофиқ агар божхона органи томонидан белгиланган муддат тугагач декларант ўзи эълон этган божхона қийматини ҳужжат билан тасдиқлай олмаса, ушбу ҳолда божхона органи уни юқорида кўрсатилган баҳолаш усуллари кетма-кет қўллаш йўли билан белгилашга ҳақлидир.

920-сон Йўриқноманинг 5 ва 8-бандлари божхона органига товар эркин муомалага чиқарилганидан кейингина эълон этилган қийматга муайян шартлардагина тузатиш киритиш ҳуқуқини беради.

Шу тариқа, 899-сон Қоидалар II бўлимининг 5-бандига кўра **товарнинг реал қийматини тасдиқлайдиган тақдим этилган контракт, ишлаб чиқарувчининг прайс-варағи, экспортга оид БЮД, товар учун амалда ҳақ тўланганлигидан гувоҳлик берадиган тўлов ҳужжатлари**, 470-1-сон Қонун 18-моддасига мувофиқ, **1-усулни қўллаш имконини беради.**

Елена ЕРМОХИНА, эксперт-юристимиз.

Янада муфассал шарҳни www.norma.uz сайтида ўқинг.

Реклама

ОРМА Эксперт маълумотнома тизими

ТЕКШИРИШЛАР: А дан Я гача

Харид қилиш масалалари бўйича қуйидагиларга мурожаат қилинг:

Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1. 6-кават.
Тел./факс: (998 71) 283-23-74.
E-mail: info@norma.uz, web: www.norma.uz

Мен хусусий фирмада ишлайман. Нуфузли компанияга ишга таклиф қилишди. Директор билан ишлаб бермасдан бўшаш тўғрисида келишдим. Ариза ёзганимда у ишлаб чиқариш зарурати муносабати билан 2 ҳафта ишлаб беришим зарурлигини айтди. Бу вақт ичида янги жойда мендан воз кечишлари мумкин. Ушбу вазиятда мен нима қила оламан?

Рустам. Тошкент шахри.

ҚИЙИН ВАЗИЯТДАН ЧИҚИШ

– МК 99-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ ходим номаъйян муддатга тузилган меҳнат шартномасини, шунингдек муддатли меҳнат шартномасини унинг муддати тугагунча бекор қилиб, бу ҳақда иш берувчини 2 ҳафта олдин огоҳлантиришга ҳақлидир. Огоҳлантириш муддати тугаганидан кейин ходим ишни тўхтатишга ҳақли, иш берувчи эса ходимга меҳнат дафтарчаси бериш ва у билан ҳисоб-китоб қилишга мажбур.



Ходимнинг ташаббусига кўра меҳнат шартномасини бекор қилиш тўғрисида аризани у ишни давом эттириш имкониятига эга эмаслиги тақозо этган ҳолларда (ўқув юртига кириш, пенсияга чиқиш, сайлаб кўйиладиган лавозимга сайланиш ва бошқа ҳолларда) иш берувчи меҳнат шартномасини ходим сўраган муддатда бекор қилиши керак (МК 99-моддасининг бешинчи қисми).

Сизнинг ҳолатингизда меҳнат шартномасини бекор қилиш асосларини иш берувчи узрли эмас деб топиши мумкин.

Бироқ кўп куйиниш керак эмас. Мазкур масалани ҳал этиш учун сиз бўлғуси иш берувчи билан меҳнат шартномаси тузишингиз ва МК 83-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ янги жойда ўз меҳнат вазифаларингизни бажара оладиган санани (2 ҳафта-ни ҳисобга олган ҳолда) кўрсатишингиз лозим.

Меҳнат шартномасини бекор қилиш куни бўлиб охирги иш куни ҳисобланади (МКнинг 107-моддаси). Ишдан бўшаш кунда иш берувчи сизга меҳнат дафтарчасини ва меҳнат шартномасини бекор қилиш тўғрисидаги буйруқ нусхасини бериши шарт (МКнинг 108-моддаси).

Меҳнат шартномасини бекор қилиб, сиз янги ташкилотдаги ишни шартномада белгиланган кундан бошлашингиз мумкин.

ПЕНСИОНЕРНИ ҚИСҚАРТИРИШ

Кенгашда иш берувчи пенсионер ишлаётган лавозимни қисқартириш тўғрисида эълон қилди. Қисқартирилаётган пенсионер ходимларга Меҳнат кодекси билан белгиланган кафолатлар татбиқ этиладими? Кадрлар хизмати.

– Ҳа, Меҳнат кодекси билан белгиланган кафолатлар, башарти пенсионер ходим билан тузилган меҳнат шартномаси ходимлар сони ёки штати қисқартирилиши муносабати билан бекор қилинса, қисқараётган пенсионерларга татбиқ этилади (Меҳнат кодекси 100-моддаси иккинчи қисмининг 1-банди, бундан кейин – МК).

Яъни ҳамма нарса меҳнат шартномасини бекор қилишнинг асосига боғлиқдир.

Пенсионерни қисқартириш пенсия ёшига етмаган ходимни қисқартириш сингари тартибда амалга оширилади. Агар иш берувчи ходимни қисқартиришни олдиндан билса, у ходимга, МКнинг 103-моддасида назарда тутилганидек, ишда қолдириш бўйича имтиёзли ҳуқуқни амалга ошириш имкониятини бериши шарт.

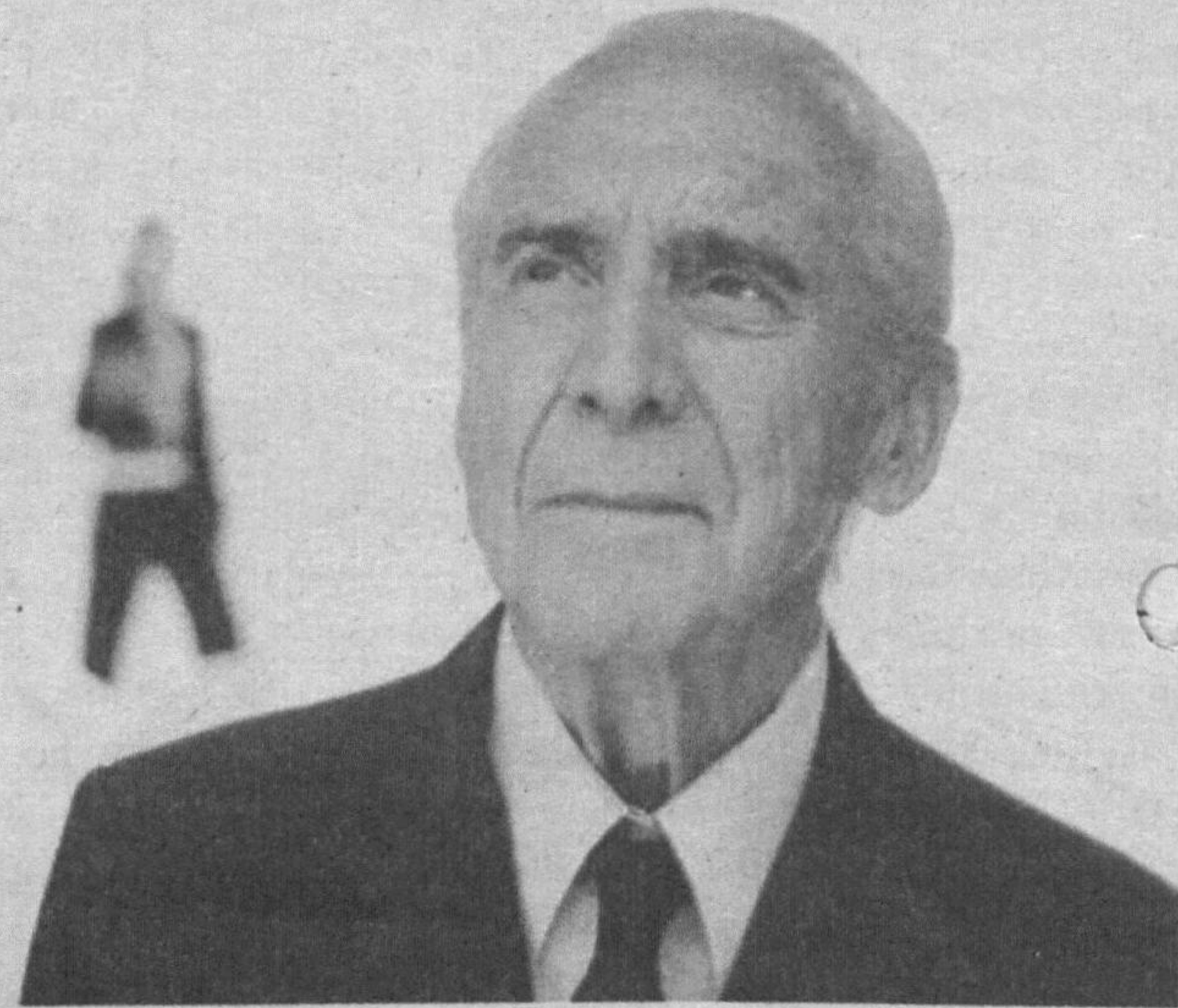
Жамоа шартномасида ходимларни ишда қолдириш учун афзаллик бериладиган бошқа ҳолатлар ҳам назарда тутилиши мумкин. Ходимлар ишда қолдиришнинг афзал ҳуқуқига эга бўлганлар тоифасига кирмаган тақдирда бундай ҳолатлар ҳисобга олинади.

Сизнинг ҳолатингизда МК 100-моддаси иккинчи қисмининг 1-бандига асосан пенсионер ходим билан меҳнат шартномаси бекор қилинганда у ўртача ойлик иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда ишдан бўшатиш нафақасини олиш ҳуқуқига эгадир (МКнинг 109-моддаси). Бундан ташқари, унда иш қидириш даврида бир ойлик ишдан бўшатиш нафақасини ҳисобга олган ҳолда, бироқ 2 ойдан кўп бўлмаган муддатга ўртача ойлик иш ҳақи сақланади. Бунда агар пенсионер ходим меҳнат шартномаси бекор қилинганидан кейин 10

календарь кун мобайнида Бандликка кўмаклашиш туман (шаҳар) марказида (бундан кейин – Марказ) иш қидираётган шахс сифатида рўйхатга олинган бўлса, у Марказ берган маълумотнома бўйича аввалги иш жойида учинчи ой учун ҳам ўртача иш ҳақи олиш ҳуқуқига эга бўлади (МК 67-моддасининг биринчи ва учинчи қисмлари).

Бошқа асосларга кўра (масалан, тарафларнинг келишуви бўйича – МК 97-моддасининг 1-банди ёки ходимнинг ташаббусига кўра – МКнинг 99-моддаси) меҳнат муносабатларини тугатган пенсионер ходимга ишдан бўшатиш нафақаси тўланмайди ва ишга жойлашиш даврида ўртача иш ҳақи сақланмайди.

Агар қисқартириш пайтида пенсия ёшига етган,



қонун ҳужжатларига мувофиқ ёшга доир пенсия олиш (эркаklar – 60 ёшда, аёллар – 55 ёшда) ҳуқуқига ва ёшга доир пенсия тайинлаш учун зарур меҳнат стажига (эркаklar учун – камида 25 йил, аёллар учун – камида 20 йил) эга бўлган ходим ишлаётган лавозим қисқарса, меҳнат шартномаси МК 100-моддаси иккинчи қисмининг 7-банди бўйича бекор қилиниши мумкин.

Ходим билан меҳнат шартномаси мазкур асос бўйича бекор қилинганида унга камида ўртача ойлик иш ҳақи миқдоридан ишдан бўшатиш нафақаси тўланиб (МКнинг 109-моддаси), МКнинг 100, 101, 102, 107, 108, 109, 110, 151-моддалари талаблари бажарилади.

Абдусалом РИСКУЛЛАЕВ, эксперт-юригимиз.

Реклама

«HOMBUR-AUDIT» МЧЖ
ЎЗР МВнинг 25.10.2009 йилдаги 00614-сон лицензияси
давлат улуши 50% бўлган барча
хўжалик юритувчи субъектларда
Миллий ва Халқаро аудит
стандартларига мувофиқ
АУДИТОРЛИК ТЕКШИРУВЛАРИ
Барча малакали хизматларни кўрсатамиз
Аудиторлик компанияси 5 та САР халқаро
сертификати, шу жумладан солиқ маслаҳатчиларига эга
Манзил: Карши ш., Ўзбекистон кўч., 49
Тел.: (8 375) 221 0586, (+99875) 112 0571
Филiaalлар:
Нукус ш., А.Темур кўч., 120
Тел.: (836) 225 7803, (+9986) 354 7571
Қумқўрғон ш., А.Навоий кўч., 28
Тел.: (+99876) 399 5330, 243 3660

Эълонлар

ИШ
Ўз иш ҳажмларига эга бўлган божхона расмийлаштируви мутахассислари ва декларантлар керак.
Тел.: 109-26-11, 128-25-08.

РЕАЛИЗАЦИЯ
Тошкентдаги омбордан компьютерлар ва ташкилий техника. Нақд пул ва пул ўтказиш йўли билан*.
Тел.: 126-20-17, 215-61-11.

Совуткич камера (850 000 сўм).
1 йилда ўзини оқлайди.
Тел.: 926-32-23, 451-85-00.

БАҲОЛАШ ХИЗМАТЛАРИ
Асосий фондлар, кўчмас мулк, автотранспорт, ус-қуналарни қайта баҳолаш*.
Тел.: (+99898) 365-33-60, (+99871) 245-75-47.

Баҳолаш ва бизнес-режалар*.
Тел. 430-56-00.

АУДИТОРЛИК ХИЗМАТЛАРИ
Аудит. Бухгалтерия хизматлари*.
Тел.: 570-18-64.

ЮРИДИК ХИЗМАТЛАР
Стажга эга адвокат шартномаларга юридик хулосалар, шартномалар лойиҳаларини тайёрлайди, хўжалик низоларини муваффақиятли кўриш*.
Тел. 443-83-22.

Юрист* Тел. (+99897) 100-47-33.

ADVOKAT ELITE. Судларда вакиллик қилиш. Корхоналар, ваколатхоналарни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш, тугатиш ва уларга юридик хизмат кўрсатиш*.
Тел.: 281-52-39, 448-74-69.

Кўчмас мулк бўйича юрист маслаҳатлари. Кадастр*.
Тел. 448-74-69.

БОЖХОНА ХИЗМАТЛАРИ
«ASTER» ХК – БЮДни расмийлаштириш, юкларни декларациялаш. Тел.: 127-31-08, 109-26-11.

ХИЗМАТЛАР
«АРХИВИСТ» кооперативи 20 йиллик иш стажига эга бўлиб, архив билан боғлиқ барча муаммоларни тез ва сифатли ҳал этади: йиғмажилдларни муқовалайди, йўқ қилинадиган йиғмажилдларни саралайди, йиғмажилдларни тизимлаштиради, йиғмажилдлар рўйхатини тузади. Барча ишлар жойига чиқиш билан бажарилади.
Тел.: 222-69-21, 912-88-93.

Корхона ва ташкилотларга иссиқ таом келтиришни ташкил этамиз. Тўлов – исталган шаклда.
Тел. (+99890) 185-05-98.

Ташкилотлар учун компьютер ва маиший техникани ҳисобдан чиқариш учун ҳужжатларни тайёрлаш.
Тел.: 233-74-95, 233-17-56, 236-76-46.

*Хизматлар лицензияланган. Товар сертификатланган.

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ТАЪСИСЧИ «Norma Hamkor» МЧЖ

Газета 2006 йил 26 декабрда
Ўзбекистон Матбуот ва ахборот
агентлигида рўйхатга олинди.
Рўйхат рақами 0074.

БОШ МУҲАРРИР
ФАРҲОД ҚУРБОНБОВ
ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:
100105, Тошкент ш.,
Миробод тумани,
Таллимаржон кўч., 1/1,
тел. 283-44-57
E-mail: gazeta@norma.uz,
normapress@mail.ru
www.norma.uz
Нашр учун масъул:
Нодир Алимов

Муаллифлар фикри доим ҳам тахририят нуқтаи назарига мос келавермайди.
Тахририят муштарийлар билан ёзишиб туриш имкониятига эга эмас.
«Норма маслаҳатчи» да эълон қилинган материалларни тўлиқ ёки қисман кўчириб босиш, электрон ва бошқа манбаларда кўпайтириш, тарқатишга фақат «Норма» МЧЖ билан тузилган шартнома асосида йўл қўйилади.

Газета тахририят томонидан тайёрланган диапозитивлар ёрдамида «TOPPRINT» МЧЖ босмаҳонасида босилди (Тошкент ш., Миробод тумани, Таллимаржон кўч., 1/1).
Индекс – 186 Буюртма 111 Адади 3 330. Баҳоси келишилган нархда
Газета 2012 йил 19 мартда соат 15.00 да топширилди.
ISSN 2010-5223